

Rada
Unii Europejskiej

Bruksela, 3 czerwca 2022 r.
(OR. en)

9789/22

AGRI 225
AGRIORG 56
AGRIFIN 50

NOTA

Od: Sekretariat Generalny Rady

Do: Delegacje

Dotyczy: Sytuacja na rynkach rolnych, w szczególności w wyniku inwazji na Ukrainę

W nawiązaniu do dokumentu 9221/22 delegacje otrzymują w załączeniu dokument przygotowujący dyskusje na posiedzeniu Rady (ds. Rolnictwa i Rybołówstwa) w dniu 13 czerwca, który zawiera aktualne informacje na temat sytuacji na rynkach rolnych UE oraz inne powiązane informacje.

Aktualne informacje na temat sytuacji na rynkach rolnych

1. Sektor rolny UE nadal jest w trudnej sytuacji ze względu na wzrost kosztów energii i innych środków produkcji, który nastąpił jeszcze przed rosyjską inwazją na Ukrainę, a pogłębił się wraz z wojną i jej konsekwencjami dla produkcji rolnej, cen i handlu. Najnowsze dane potwierdzają jednak, że zaopatrzenie w żywność w UE nie jest zagrożone dzięki jednolitemu rynkowi i WPR, które sprawiły, że UE stała się samowystarczalna w przypadku większości towarów rolnych. Tymczasem ceny niektórych produktów osiągnęły rekordowy poziom, co budzi obawy o przystępność cenową żywności dla gospodarstw domowych o niskich dochodach, a jednocześnie zmniejsza dochody rolników z powodu nieproporcjonalnego wzrostu kosztów nakładów, zwłaszcza energii i nawozów. Rada Europejska uznała powagę sytuacji w konkluzjach¹ ze swojego ostatniego posiedzenia w dniach 30–31 maja, w których zawarła wskazówki co do dalszych działań instytucji UE.
2. Oprócz informacji przekazanych Radzie w dniu 18 maja w dokumencie 9221/22 oraz informacji, które mają zostać przedłożone przez państwa członkowskie i zostały zebrane w dokumencie (9870/22) na temat sytuacji na wewnętrznych rynkach rolnych UE, warto zwrócić uwagę na następujące najnowsze informacje.
 - Do niedawna sytuacja na rynku zbóż w UE była pozytywna. Ceny dla rolników były bardzo wysokie, a perspektywy zbiorów były dość dobre. Pewne obawy wywołała przedłużająca się susza w niektórych regionach w połączeniu z falami upałów w maju. W rezultacie najnowsza prognoza Komisji dotycząca plonów zbóż została zmniejszona o ponad 2 mln ton (z 295,8 do 293,1 mln ton). Zmniejszono głównie prognozy dla jęczmienia i kukurydzy (wcześniej prognozowano rekordowe plony kukurydzy), bez wpływu na prognozy dla pszenicy zwyczajnej.

¹ Dok. EUCO 21/22.

- Perspektywy eksportu z UE są nadal bardzo pozytywne. Prognozuje się, że w przyszłym sezonie eksport pszenicy zwyczajnej z UE osiągnie 38 mln ton, co stanowi najwyższy poziom w historii. Jest to potwierdzeniem, że WPR może przyczynić się do zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego na świecie. Całkowity eksport zbóż (pszenica, jęczmień, kukurydza) może sięgnąć około 54 mln ton (nieco poniżej rekordowego poziomu 55 mln ton w latach 2019/20).
 - Dobrą wiadomością jest to, że oczekuje się znacznego wzrostu produkcji nasion oleistych w UE dzięki zwiększeniu obszaru upraw (+6 %, w szczególności w przypadku upraw słonecznika, które są objęte odstępstwem dla obszarów proekologicznych), przy czym prognozuje się, że produkcja wzrośnie o tyle samo. To pozytywne zjawisko pozwoli rynkowi UE poradzić sobie z mniejszą dostępnością nasion oleistych z Ukrainy.
 - Natomiast w ciągu ostatnich dwóch tygodni nie nastąpiły żadne istotne zmiany w obszarze produktów pochodzenia zwierzęcego. Ceny pozostają wysokie, ale nie rekompensują wysokich kosztów paszy i energii, w tym w odniesieniu do wieprzowiny.
 - Także sektor owoców i warzyw cierpi z powodu rosnących kosztów nakładów oraz niedoborów niektórych nakładów i materiałów, a także ze względu na ograniczone możliwości eksportu z powodu trwającej wojny.
3. Jeżeli chodzi o sytuację w Ukrainie, to mimo że kukurydzę, słonecznik i soję wciąż się wysiewa, obecne szacunki przewidują, że zbiory mogą być mniejsze od ubiegłorocznych nawet o 40–50 %, a nie o 20–30 % jak szacowano dwa tygodnie temu. W tych okolicznościach byłby to nadal dobry wynik.
4. Jeżeli chodzi o międzynarodowe aspekty produkcji zbóż i handlu nimi, Międzynarodowa Rada Zbożowa przewiduje, że światowa **produkcja pszenicy** zmniejszy się w 2022/23 r. i osiągnie 769 mln ton (–1,6 % rok do roku). W porównaniu z ubiegłym miesiącem prognozy zostały skorygowane w dół, w szczególności w przypadku Indii i USA, co częściowo równoważy wzrost w przypadku Australii i Rosji. Oczekuje się, że w związku ze wzrostem liczby ludności w Afryce i Azji konsumpcja na świecie wzrośnie umiarkowanie do 780,2 mln ton (+0,3 % rok do roku), co może stanowić nowy rekord, wraz ze spożyciem żywności na poziomie 546,2 mln ton (+0,5 %). Zapasy końcowe szacuje się na 270,9 mln ton, co jest poziomem najniższym od czterech lat (–4,0 %), a 50 % z nich przypada na Chiny. Światowy handel wzrośnie nieznacznie do 194,0 mln ton (+0,2 %), przy czym największym eksporterem pozostaje UE (38 mln ton), a następnie Rosja – 37 mln ton.

5. Prognoza **produkcji kukurydzy** na lata 2022/23 jest na tym etapie bardzo orientacyjna ze względu na niepewność sytuacji w Ukrainie i wciąż trwające w Ameryce Południowej zbiory upraw w sezonie 2021/22. Międzynarodowa Rada Zbożowa przewiduje, że po rekordowych wartościach w poprzednim sezonie, w 2022/23 r. światowa produkcja zmniejszy się do 1183,8 mln ton (-2,5 % rok do roku). Ze względu na wyjątkowo zimne i wilgotne warunki pogodowe znacznie opóźniły się siewy w USA, co utrudnia przewidywanie plonów. Po korekcie wydajności w dół przewiduje się, że produkcja wyniesie 367,3 mln ton (-4,3 %). Zmniejszona dostępność i wysokie ceny prawdopodobnie spowodują, że spożycie kukurydzy zmniejszy się o 0,6 % z rekordowego poziomu w zeszłym sezonie do 1200 mln ton, z czego 710,2 mln ton (-0,6 %) z przeznaczeniem na paszę. Oczekuje się, że zapasy końcowe spadną o 5,6 % do 269 mln ton, z czego 65 % przypada na Chiny. Ze względu na ograniczenie dostaw na świecie i niepewność co do dostępności plonów z Ukrainy przewiduje się, że w 2022/23 r. handel światowy skurczy się o 4,6 % i wyniesie 166,3 mln ton.
6. Jeżeli chodzi o perspektywy produkcji zbóż w krajach będących największymi producentami, **Indie** początkowo spodziewały się w 2022 r. rekordowych zbiorów, lecz wczesne wystąpienie ekstremalnie wysokich temperatur zniszczyło potencjał produkcyjny, a prognoza została zmniejszona o 6 mln – do 105 mln ton (-4,2 % rok do roku). Aby zapewnić dostawy krajowe i kontrolować inflację cen żywności, rząd postanowił zakazać eksportu pszenicy.
7. W **USA** warunki dla pszenicy ozimej są w większości niedobre, zwłaszcza w przypadku pszenicy HRW. Ponadto wiosenne siewy pszenicy są opóźnione ze względu na zbyt wilgotne i chłodne warunki pogodowe. Siewy kukurydzy również przebiegały wolniej niż dotychczas, chociaż w ostatnim czasie uległy przyspieszeniu.
8. W **Brazylii** oficjalna prognoza wskazuje, że w latach 2021/22 produkcja wzrosła do rekordowego poziomu 114,6 mln ton, pomimo pewnych obaw związanych z suchymi warunkami pogodowymi. Zbiory pierwszego plonu kukurydzy są zakończone w 85 %, natomiast żniwa drugiej uprawy (safrinha) dopiero się rozpoczęły. Wraz z postępem zbiorów od lipca powinna znacznie wzrosnąć dostępność kukurydzy na eksport.
9. Ponownie zwiększyła się **zmiennosc cen** zbóż, zwłaszcza pszenicy. W następstwie nałożonego przez Indie zakazu eksportu pszenicy ceny poszybowały w górę, a na to nałożyły się obawy związane ze złymi warunkami uprawy i opóźnieniem zbiorów w USA. Następnie ceny zaczęły spadać w reakcji na pogłoski/nadzieje dotyczące otwarcia korytarza morskiego dla ukraińskiego eksportu zbóż, perspektywy rekordowych zbiorów pszenicy w Rosji, a także obawy przed spadkiem popytu w wyniku spowolnienia gospodarczego. Do spadku cen przyczyniły się także zyski na rynkach terminowych w związku z niedawnymi zwyżkami.

10. Aby ocenić sytuację bardziej kompleksowo, należy pamiętać o środkach, które Komisja już zaproponowała i przyjęła w celu wsparcia sektora rolnego i przyczynienia się do pełnienia przez UE jej roli światowego dostawcy żywności w pełni zaangażowanego w transformację środowiskową. Zapowiedziano je w większości w komunikacie Komisji pt. „Zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego i zwiększenie odporności systemów żywnościowych” przyjętym w dniu 23 marca 2022 r. (COM(2022)133 final) i podsumowano poniżej:
- (i) Pakiet wsparcia w wysokości 500 mln EUR, obejmujący m.in. wykorzystanie rezerwy kryzysowej, w celu wsparcia producentów najbardziej dotkniętych poważnymi skutkami wojny w Ukrainie. Na tej podstawie państwa członkowskie mogą zapewnić rolnikom dodatkowe wsparcie finansowe, aby przyczynić się do światowego bezpieczeństwa żywnościowego lub zaradzić zakłóceniom rynku spowodowanym zwiększonymi kosztami nakładów lub ograniczeniami w handlu.
 - (ii) Większe zaliczki dla rolników na płatności bezpośrednie, a także środki obszarowe i działania związane ze zwierzętami w ramach rozwoju obszarów wiejskich, od dnia 16 października 2022 r.
 - (iii) Środki ochrony rynku mające na celu wsparcie rynku wieprzowiny w związku ze szczególnie trudną sytuacją w tym sektorze.
 - (iv) Wyjątkowe i tymczasowe odstępstwo umożliwiające prowadzenie dowolnych upraw do celów spożywczych i paszowych na gruntach ugorowanych, przy jednoczesnym utrzymaniu pełnego poziomu płatności z tytułu zazieleniania dla rolników. Zwiększy to zdolność produkcyjną UE pomimo ograniczonej dostępności żyznych gruntów.
 - (v) Komisja zaproponowała nowe, autonomiczne tymczasowe ramy kryzysowe obejmujące również rolników, producentów nawozów i sektor rybołówstwa. Umożliwiłoby to przyznawanie pomocy państwa rolnikom dotkniętym znacznym wzrostem kosztów nakładów. Ceny nawozów i dostawy dla rolników będą monitorowane, aby zagwarantować, że perspektywy zbiorów w UE nie będą zagrożone.
 - (vi) Aby przeciwdziałać ryzyku braku pasz i zwiększyć dostawy z importu, zwłaszcza w odniesieniu do kukurydzy, Komisja przedstawiła państwom członkowskim wskazówki dotyczące stosowania art. 18 ust. 4 rozporządzenia (WE) nr 396/2005 w celu szybkiego ustalenia w uzasadnionych przypadkach tymczasowych krajowych najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości, bez naruszania przy tym naszych norm bezpieczeństwa.

- (vii) W dniu 20 maja Komisja Europejska przyjęła decyzję o gromadzeniu miesięcznych danych na temat poziomu zapasów zbóż, nasion oleistych i ryżu w UE. Jest ona bezpośrednim następstwem komunikatu pt. „Zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego i zwiększenie odporności systemów żywnościowych” przedstawionego w dniu 23 marca. Celem jest lepsze monitorowanie poziomu zapasów w obecnych warunkach wysokich cen i odczuwanej niepewności dostaw.
- (viii) W dniu 20 maja 2022 r. Komisja zaproponowała nowy wyjątkowy i tymczasowy środek w ramach rozporządzenia w sprawie rozwoju obszarów wiejskich, umożliwiający państwom członkowskim wykorzystanie do 5 % środków przydzielonych z EFRROW na lata 2021 i 2022 na wypłatę rekompensat rolnikom lub małym i średnim przedsiębiorstwom rolnym najbardziej dotkniętym przez obecny kryzys.
- (ix) W dniu 2 czerwca Komisja Europejska opublikowała rozporządzenie umożliwiające wewnętrzną redystrybucję pomocy UE w ramach unijnego programu dla szkół, aby zaspokoić potrzeby przesiedlonych ukraińskich dzieci uczęszczających do szkół w UE. W rozporządzeniu wzywa się państwa członkowskie, by – w świetle bezprecedensowej sytuacji wymagającej solidarności w celu zmniejszenia obciążenia osób znajdujących się w pierwszej linii działań na rzecz przesiedlonych dzieci ukraińskich – dokonały przeglądu swoich wniosków o pomoc UE na następny rok szkolny, trwający od dnia 1 sierpnia 2022 r. do dnia 31 lipca 2023 r.
- (x) Ponadto, uznając, że rosyjska inwazja na Ukrainę może mieć wpływ na programowanie przyszłej WPR, państwa członkowskie zostały poproszone o rozważenie potrzeby dokonania przeglądu niektórych z ich pierwotnych wniosków dotyczących planów strategicznych WPR. W szczególności chodzi o możliwość wzmocnienia tych elementów planów, które mają na celu wzmocnienie odporności sektora. Państwa członkowskie wezwano zwłaszcza do dokonania przeglądu planów strategicznych WPR w celu wsparcia rolników w przyjmowaniu praktyk optymalizujących wydajność nawozów, a tym samym ograniczających ich stosowanie. Można to osiągnąć w szczególności poprzez rolnictwo precyzyjne, ale ważną rolę odgrywają również rolnictwo ekologiczne, agroekologia i wydajniejsze wykorzystanie dzięki doradztwu i szkoleniom w zakresie gospodarki składnikami odżywczymi. Państwa członkowskie powinny w pełni wykorzystać możliwości swoich planów strategicznych WPR w tym zakresie, a także optymalizować i ograniczać stosowanie innych czynników produkcji, takich jak antybiotyki i pestycydy, oraz wprowadzać metody rolnictwa regeneratywnego.

11. Podsumowując, na podstawie powyższych informacji i najnowszych wytycznych Rady Europejskiej ministrowie są proszeni o przedstawienie uwag na temat ewentualnych przyszłych działań mogących dodatkowo złagodzić obecną sytuację na szczeblu europejskim i światowym oraz o dostarczenie wszelkich dodatkowych informacji, które uznają za istotne.
-